

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 9 listopada 2009 r.

**Pan Lech Rutkowski
Prezes Zarządu
Białostockich Zakładów Graficznych
Spółki Akcyjnej w Białymstoku**

LBI-410-018-01/2009
P/09/043

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r.¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku przeprowadziła kontrolę procesów naprawczych w latach 2005-2009 (I półrocze) Białostockich Zakładów Graficznych S.A. w Białymstoku (zwanymi dalej „BZGraf” lub „Spółką”).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole z 15 października 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia brak w BZGraf działań restrukturyzacyjnych.

1. W okresie objętym kontrolą sytuacja finansowa BZGraf uległa pogorszeniu. Przychody ogółem Spółki spadły w latach 2005-2008 o 6,5% (z 25.022,7 tys. zł do 23.389,1 tys. zł), a koszty ogółem tylko o 0,9% (z 23.824,7 tys. zł do 23.619,6 tys. zł), zaś w I połowie 2009 r., w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego, przychody były o 11,6% niższe (odpowiednio 9.575,2 tys. zł i 10.832,9 tys. zł), a koszty już o 0,4% wyższe (11.146,7 tys. zł i 11.100,4 tys. zł). Skutkowało to spadkiem w latach 2005-2007 zysku netto z 841,1 tys. zł do 36,2 tys. zł i zamknięciem roku następnego stratą netto w kwocie 243,1 tys. zł. Na koniec czerwca 2009 r. strata netto wzrosła do 1.571,5 tys. zł, co stanowiło 98,5% średniomiesięcznych przychodów ogółem (1.595,8 tys. zł), a 84,6% średniomiesięcznych kosztów ogółem (1.857,8 tys. zł) w I połowie 2009 roku.

---

¹ o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”

Mimo pogarszającej się kondycji finansowej, Zarząd nie podjął restrukturyzacji Spółki, tylko po opracowaniu - w styczniu 2007 roku na wniosek Ministerstwa Skarbu Państwa - *Planu strategicznego BZGraf S.A. na lata 2007-2009*, wszczął w 2008 roku działania naprawcze. Działania te polegały głównie na:

- ograniczeniu w Spółce zatrudnienia (z 208 i 210 etatów na koniec 2006 i 2007 r. do 195 i 185 na koniec 2008 r. i na 30 czerwca 2009 r.), m. in. poprzez likwidację w październiku 2008 roku wewnętrznej straży przemysłowej (10 osób) oraz ograniczenie przyjęć na wolne etaty. Skutkowało to najpierw wzrostem kosztów wynagrodzeń z pochodnymi (z 6.635,2 tys. zł w 2007 roku do 7.366,8 tys. zł w 2008 roku, w wyniku wypłaty odpraw), a następnie ich spadkiem z 3.582,1 tys. zł w I połowie 2008 roku do 3.218,0 tys. zł w I połowie 2009 roku, przy wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto (bez odpraw i nagród z zysku) z 2.136 zł w 2007 roku do 2.277 zł w I połowie 2009 roku. Średnie miesięczne wynagrodzenia pracowników produkcji wzrosły w tym okresie o 2,5%, administracji o 19,3%, dyrektorów o 6,8%, a zarządu o 24,1%. W latach 2005-2008 roczne wskaźniki wzrostu wynagrodzeń, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r.², nie zostały przekroczone, lecz wypłata byłej Prezes (w styczniu 2008 roku) świadczeń w łącznej wysokości 60.139 zł - w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z dniem 29 listopada 2007 r. - została ujęta w księgach rachunkowych 2008 a nie 2007 roku, co było niezgodne z art. 6 ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r.³ i skutkowało zawyżeniem wyniku finansowego Spółki i podaniem nierzetelnych danych w bilansie oraz rachunku zysków i strat za 2007 rok,
- utworzeniu od lutego 2009 roku dwuosobowego działu marketingu, do którego należała głównie promocja firmy, wyrobów i usług, w tym pozyskiwanie nowych zleceń na usługi poligraficzne. Zlecenia pozyskane przez ten dział spadły z 54% w marcu do 23% w sierpniu 2009 roku miesięcznej wartości sprzedaży produkcji poligraficznej,
- wprowadzeniu od marca do sierpnia 2009 roku pięciodniowego tygodnia pracy, z możliwością pracy od poniedziałku do niedzieli. Pozwoliło to na obniżenie godzin

---

² o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1995 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.)

³ o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r., Nr 152 poz. 1223 ze zm.)

nadliczbowych z 10.682 w 2007 roku do 14 w okresie od stycznia do sierpnia 2009 roku i wynagrodzeń z tego tytułu - odpowiednio - ze 159,8 tys. zł do 0,3 tys. zł,

- wynegocjowaniu wydłużenia z 60 do 90 dni terminów płatności za dostawy papieru do produkcji poligraficznej (koszty zużycia materiałów w kosztach tej produkcji stanowiły blisko 50%), co jednak nie wpłynęło na obniżenie zobowiązań finansowych. W latach 2005-2008 zobowiązania Spółki z tytułu dostaw i usług wzrosły z 2.530,6 tys. zł do 4.536,7 tys. zł i do 4.911,7 tys. zł na 30 czerwca 2009 r., z tego przeterminowane z 201,4 tys. zł do 1.496,9 tys. zł i do 2.180,8 tys. zł. W tym samym okresie należności z tego tytułu wzrosły z 6.394 tys. zł do 9.150 tys. zł (w tym przeterminowane z 746,1 tys. zł do 1.782,1 tys. zł), głównie w wyniku wydłużenia większym odbiorcom do 120 dni terminów płatności za produkty BZGraf. W analizowanych przez NIK 8 (z 20) sprawach dotyczących 332,2 tys. zł zaległości powyżej miesiąca na koniec 2008 roku, Spółka dochowała staranności w dochodzeniu należności od 4 dłużników (do 30 czerwca 2009 r. odzyskano 258,8 tys. zł z 288,8 tys. zł, a 30,3 tys. zł objęte było nakazami zapłaty), zaś zaniechała lub z opóźnieniem w stosunku do upływu terminu zapłaty podjęła windykację 43,4 tys. zł zaległości.

Działania naprawcze nie wpłynęły na poprawę sytuacji finansowej, jak i nie dały wyników prognozowanych w *Planie strategicznym BZGraf S.A. na lata 2007-2009*. Przychody ze sprzedaży produkcji poligraficznej - stanowiące od 93,0% w 2005 roku do 95,2% w I połowie 2009 roku przychodów ogółem - w latach 2005-2008 spadły bowiem o 7,7% (z 23.833,0 tys. zł do 22.005,4 tys. zł, przy 25.800 tys. zł prognozowanych do osiągnięcia na 2008 rok), a w I połowie 2009 roku, w stosunku do porównywalnego okresu roku poprzedniego, już o 13,1% (odpowiednio 8.915,0 tys. zł i 10.257,6 tys. zł). W tym samym okresie koszty tej produkcji zmniejszyły się zaledwie o 2,1% (z 23.316,2 tys. zł do 22.837,4 tys. zł, przy 25.200 tys. zł prognozowanych na 2008 rok), a następnie już wzrosły o 4,4% (z 10.666,7 tys. zł w I połowie 2008 roku do 11.130,9 tys. zł w I połowie 2009 roku).

W lipcu 2009 roku, na wniosek Walnego Zgromadzenia Wspólników, Zarząd opracował *Plan strategiczny BZGraf S.A. na lata 2009-2011*. W ocenie NIK założenia tego planu są zbyt optymistyczne. Spółka do 31 sierpnia 2009 r. zakładane przychody ze sprzedaży ogółem zrealizowała w 95,7%, natomiast koszty ogółem w 101% i w efekcie strata netto zwiększyła się do 2.020 tys. zł (przy planowanej minus 1.284 tys. zł), co odpowiadało wielkości kapitału zapasowego Spółki na 30 czerwca

2009 r. (2.043,1 tys. zł). W planie tym Spółka określiła swoje „słabe strony”, zaliczając do nich przede wszystkim: brak możliwości opracowania długotrwałych planów sprzedaży ze względu na specyfikę rynku poligraficznego, przerost zatrudnienia i zaawansowany wiek dużej części pracowników, brak zintegrowanych systemów informatycznych zarządzania i „budżetowania”, rozdrobnienie procesów introligatorskich. W *Planie strategicznym BZGraf S.A. na lata 2007-2009* nie podnoszono tych problemów, a „szanse” i „zagrożenia” oraz „mocne strony” były tożsame.

2. Z myślą o poprawie jakości produkcji Spółka w latach 2005-2009 (I półrocze) zakupiła za gotówkę lub na kredyt środki trwałe za łącznie 4.153,6 tys. zł oraz wzięła w leasing środki trwałe wartości 14.442,7 tys. zł. Poczynione inwestycje jakkolwiek przyczyniły się do odtworzenia i unowocześnienia zużytego w dużej mierze parku maszynowego, to jednocześnie pociągnęły za sobą znaczne koszty. Istotnym obciążeniem finansowym Spółki był w szczególności leasing 8-kolorowej maszyny drukującej Heidelberg Speedmaster SM 102 o wartości 2.140 tys. euro, na który umowę podpisano w marcu 2009 roku. Od marca do sierpnia 2009 roku Spółka zapłaciła z tego tytułu łącznie 761,9 tys. zł (144,9 tys. euro), a poczynając od września 2009 roku miesięczna rata leasingowa wynosi 30,7 tys. euro (we wrześniu 2009 roku było to 153,2 tys. zł). Na 30 czerwca 2009 r. zobowiązania z tytułu umów leasingu oraz kredytów związanych z nabyciem środków trwałych wynosiły 11.729,8 tys. zł, co stanowiło 63% zobowiązań ogółem Spółki.

W 3 analizowanych przez NIK sprawach (zakupu w 2006 roku za 2.002,1 tys. zł linii do oprawy twardej Kolbus BF 511 oraz leasingu w 2008 i 2009 roku systemu naświetlania płyt Studio CTP i 8-kolorowej maszyny drukującej Heidelberg Speedmaster SM o wartości 10.714,9 tys. zł), pozyskanie maszyn zostało przewidziane w planach inwestycyjnych lub planach rzeczowo-finansowych Spółki, a o zamiarze ich nabycia informowano Radę Nadzorczą i Walne Zgromadzenie Wspólników. W 2 z tych spraw na ustanowienie stosownych zabezpieczeń uzyskano zgody właściwych organów Spółki, a do umowy nabycia Studia CTP o wartości 958.010 zł (458.006 CHF), bez uzyskania zgody Rady Nadzorczej - wbrew § 29 ust. 2 pkt 4 Statutu Spółki - Zarząd Spółki wystawił do dyspozycji firmy leasingowej weksel in blanco.

Z zachowaniem zasad legalności i gospodarności zbywano zbędne składniki majątku trwałego Spółki. W każdej z 3 (z 11) analizowanych przez NIK spraw, zgodnie

z art. 19 ust. 1 ustawy z 30 sierpnia 1996 r.⁴, sprzedaży środków trwałych dokonywano w drodze przetargów lub konkursów oferentom, którzy zaproponowali najwyższą cenę.

Na koniec czerwca 2009 r. maszyny i urządzenia do produkcji poligraficznej miały wartość netto 20.358,7 tys. zł. W latach 2005-2008 średnie wykorzystanie maszyn i urządzeń utrzymywało się na zbliżonym poziomie na wydziale druku (w granicach 72%), a spadło na wydziałach introligatorni (z 63,6% do 56,6%) i spedycji (z 49,0% do 27,8%), natomiast od stycznia do sierpnia 2009 roku, w stosunku do analogicznego okresu roku 2008, spadło na wszystkich wydziałach, w tym w wymienionych - odpowiednio - z 68,0% do 58,8%, z 51,9% do 50,7% i z 25,0% do 23,3%. Na 30 czerwca 2009 r. Spółka wskazała do zagospodarowania 15 m² powierzchni w budynkach biurowych, 49 m² w produkcyjnych i 79 m² w magazynowych. Spółka w użytkowaniu wieczystym posiadała 24.579 m² gruntów, z których na „działalność produkcyjną” wykorzystywano „około 40%”.

Istotnym utrudnieniem w konkurowaniu na rynku poligraficznym był dla Spółki - zaliczanej do dużych przedsiębiorstw - brak możliwości pozyskania środków z Unii Europejskiej na dofinansowanie inwestycji. W sierpniu 2009 roku, z inicjatywy Ministerstwa Skarbu Państwa, Spółka wystąpiła do tego resortu o 15.551 tys. zł na lata 2010-2012, na dofinansowanie procesów ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorców (do zakończenia kontroli NIK odpowiedź w tej sprawie nie wpłynęła).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Podjęcie procesów restrukturyzacji Spółki.
2. Przestrzeganie § 29 ust. 2 pkt 4 Statutu Spółki, zobowiązującego do uzyskiwania zgody Rady Nadzorczej na wystawianie weksli in blanco, stanowiących zabezpieczenie spłaty zobowiązań.
3. Przestrzeganie określonych w art. 6 ust. 1 ustawy o rachunkowości zasad ujmowania w księgach rachunkowych przychodów i obciążających ich kosztów.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Prezesa, w terminie 30 dni od otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o podjętych działaniach na rzecz realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

---

⁴ o prywatyzacji i komercjalizacji (Dz.U. z 2002, Nr 171, poz. 1397 ze zm.)

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie, do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej Komisji NIK.

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
z up.
Barbara Chilińska
WICEDYREKTOR